

REDOVISNING AV DET MINORITETSPOLITISKA MÅLET

INNEHÅLL

1. SAMMANFATTNING	5
2. UPPDRAGET	7
2.1 UPPDRAGETS GENOMFÖRANDE	7
3. BAKGRUND	8
4. KULTURRÅDETS INSATSER	9
4.1 STÖD FÖR ATT FRÄMJA DE NATIONELLA MINORITETERNAS SPRÅK OCH KULTUR	9
4.2 BEREDNINGSFÖRFARANDE FÖR ANSÖKNINGAR SAMT SAMRÅD MED NATIONELLA MINORITETER.....	12
4.3 SAMARBETE MED ANDRA MYNDIGHETER, LANDSTING OCH KOMMUNER	13
4.4 STÖD TILL LITTERATUR	14
4.5 NY FÖRORDNING	15
4.6 STÖD TILL DISTRIBUTION AV LITTERATUR.....	16
4.7 STÖD TILL ÖVRIGA INSATSER INOM LITTERATUR OCH KULTURTIDSKRIFTER	16
4.8 BEREDNING AV ANSÖKNINGAR OM LITTERATURSTÖD	17
4.9 STÖD TILL KULTURTIDSKRIFTER	17
4.10 INSATSER INOM ÖVRIGA ANSLAG.....	18
4.11 INFORMATIONSENSATSER.....	18
4.12 UTVÄRDERING OCH RESULTAT AV INSATSERNA.....	20
5. FRAMTIDA INSATSER	22
BILAGA 1	

1. SAMMANFATTNING

Statens Kulturråd har fått i uppdrag av regeringen att följa upp, analysera och redovisa sina insatser inom den egna verksamheten utifrån det minoritetspolitiska målet under en treårsperiod. Redovisningen ska innehålla de insatser Kulturrådet har gjort under året men även en sammanställning av de insatser som gjorts sedan minoritetspolitiken infördes år 2000. Redovisningen av uppdraget ska överlämnas den 15 oktober 2010 till Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget. Länsstyrelsen har tagit fram ett antal frågeställningar att följa upp och analysera.

Vilka interna och externa insatser har Kulturrådet gjort sedan införandet av en minoritetspolitik år 2000? Hur har arbetet med dessa insatser utvärderats och vilket är resultatet?

Redan 1999 fick Kulturrådet i uppdrag av regeringen att utreda hur de nationella minoriteterna i Sverige skulle få mer utrymme i svenskt kulturliv. Uppdraget redovisades i rapporten *De nationella minoriteterna och kulturlivet 2001:4*. Av rapporten framgick att det finns stora och även olika behov inom minoritetsgrupperna när det gäller språkvård och kulturverksamhet. Ett resultat av rapporten är att regeringen gav Kulturrådet ett särskilt uppdrag samt medel (7 mnkr) för att främja de nationella minoriteternas språk och kultur. Det har inte gjorts någon specifik utvärdering av bidragen till de nationella minoriteternas språk, kultur och litteratur. Kontakter med de nationella minoriteternas företrädare tyder på att Kulturrådets medel varit helt avgörande framförallt för de verksamheter som mottar högre stödbelopp, till exempel teaterverksamhet.

Vilka eventuella särskilda uppdrag har myndigheten haft när det gäller nationella minoriteter och har arbetet med dessa uppdrag lett till någon förändring?

Kulturrådet har sedan år 2002, som nämns ovan, ett särskilt uppdrag att främja de nationella minoriteternas språk och kultur. Den förändring uppdraget lett till är att dels att det tillkommit nya medel att stödja de nationella minoriteterna samt att dessa medel kunnat användas på ett friare och mer ändamålsenligt sätt. Detta i och med att Kulturrådets övriga medel i hög grad är förordningsstyrda med specifika ändamål och förutsättningar. De behov som de inkommande ansökningarna inom stödet till nationella minoriteters språk och kultur vittnar om och de projekt som det söks stöd för, rymms sällan inom syften och kriterier för Kulturrådet övriga bidragstyper. Kulturrådet har i bidragsgivningen sedan starten prioriterat insatser som stärker de nationella minoriteternas egna strukturer samt insatser som omfattar barn och unga.

Vad kommer Kulturrådet göra inom de tre delområdena; diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet?

De medel som Kulturrådet har att disponera för att främja minoritetsgruppernas språk och kultur används till stor del för att stärka strukturer för att långsiktigt öka tillgängligheten till kultur för dessa grupper. Den största delen av den samlade bidragssumman beviljas som verksamhetsstöd för att utveckla befintliga strukturer i form av teaterverksamhet, biblioteksverksamhet och kulturcentra. Projektstöd fördelas för enstaka projekt, arrangemang samt nya och oprövade initiativ. Att kunna spela och uppleva teater på sitt eget språk eller att ha tillgång till ett kulturcentrum kan antas stärka den språkliga och kulturella identiteten, men även synliggöra dessa grupper i övriga delar av samhället. För att öka inflytandet och delaktigheten förs dialog såväl med de organisationer som får bidrag från Kulturrådet som de nationella minoriteternas riksförbund och centralorganisationer.

Från och med 2011 ska en ny modell införas för samspelet mellan staten och den kommunala nivån – landstingen och kommunerna – när det gäller statliga bidrag till regional och lokal kulturverksamhet. Modellen utgår från att kommuner och landsting ska ges ett ökat inflytande och ansvar för fördelning av statliga bidrag samtidigt som staten ska ha ett övergripande strategiskt ansvar för den nationella kulturpolitiken. Sammantaget ser Kulturrådet att denna nya samverkansmodell kommer att kunna bidra till att frågan om nationella minoriteter stärks genom att frågan uppmärksammas i regionernas kulturplanerna och i dialogen med Kulturrådet.

Hur synliggör Kulturrådet minoriteterna i sitt arbete, både internt och externt och hur sprids kunskap om minoriteterna och minoritetsspråken inom Kulturrådets organisation?

Kulturrådet hade även före år 2002, då det nya uppdraget tillkom, fördelat medel bland annat till litteratur på de nationella minoritetsspråken, varför det fanns en medvetenhet och kunskap på området att utgår från. Hela myndighetens personal informerades om Kulturrådets rapport till regeringen då denna färdigställdes år 2001 och senare om Kulturrådets nya uppdrag på området. Det särskilda uppdraget att främja minoriteternas språk och kultur bedöms sammantaget ha ökat samtliga medarbetares kännedom om dessa grupper. Intern kunskapsspridning sker dock inte på något systematiskt sätt.

Kulturrådet har i uppdrag enligt instruktionen att integrera interkulturellt utbyte och samarbete. För minoritetsgrupperna innebär detta att myndigheten eftersträvar att uppmärksamma de nationella minoriteterna även inom ramen för den övriga bidragsgivningen. På samma sätt kommer Kulturrådet att uppmärksamma de nationella minoriteterna inom ramen för den nya samverkansmodell med regionerna som beskrivits ovan.

2. UPPDRAGET

Statens Kulturråd har fått i uppdrag av regeringen att följa upp, analysera och redovisa sina insatser inom den egna verksamheten utifrån det minoritetspolitiska målet under en treårsperiod. Målet för minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Redovisningen ska innehålla uppföljning och analys av myndighetens eget interna arbete och externt riktade insatser inom det egna ansvarsområdet. I uppdraget ingår även att redovisa vilka effekter som Kulturrådet avser att uppnå med insatserna samt vilket eller vilka av minoritetspolitikens tre delområden, diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet, som insatserna avser att stärka.

Redovisningen ska innehålla de insatser Kulturrådet har gjort under året men även en sammanställning av de insatser som gjorts sedan minoritetspolitiken infördes år 2000.

Redovisningen av uppdraget ska överlämnas den 15 oktober 2010 till Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget. Länsstyrelsen i Stockholms län samt Sametinget har sedan 1 januari 2010 tillsammans fått ansvar att följa, utvärdera och hålla regeringen informerad om utvecklingen i minoritetspolitiken.

2.1 Uppdragets genomförande

Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram tre huvudsakliga frågeställningar som redovisningen ska ge svar på. Dessa är:

Vilka interna och externa insatser har Kulturrådet gjort sedan införandet av en minoritetspolitik år 2000? Hur har arbetet med dessa insatser utvärderats och vilket är resultatet?

Vilka eventuella särskilda uppdrag har Kulturrådet haft när det gäller nationella minoriteter och har arbetet med dessa uppdrag lett till någon förändring?

Vad kommer Kulturrådet göra inom de tre delområdena; diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet?

Kulturrådet har sedan år 2002 ett särskilt uppdrag att främja de nationella minoriteternas språk och kultur. I sin redovisning av uppdraget redogör Kulturrådet för de bidrag som fördelas till de nationella minoriteterna, det regelverk som styr arbetet och hur myndigheten praktiskt arbetar. Av redovisningen framgår även hur de beviljade bidragen fördelats mellan olika minoritetsgrupper och konstområden. Ingen specifik utvärdering har gjorts av Kulturrådets bidrag till nationella minoriteters språk, kultur och litteratur sedan bidragets införande.

3. BAKGRUND

I Sverige finns det fem nationella minoritetsgrupper. Riksdagen beslutade¹ 1999 att Sverige skulle ansluta sig till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk² Riksdagen tog därmed ställning till att judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar skulle erkännas som nationella minoriteter i Sverige. Samerna har även en särskild ställning som urfolk. Gruppernas språk erkändes som nationella minoritetsspråk och minoritetspolitik infördes som ett nytt politikområde inom statsbudgeten. De stater som har ratificerat Europarådets ramkonvention åtar sig att vidta lämpliga åtgärder för att inom alla områden av det ekonomiska, sociala, politiska och kulturella livet främja fullständig och effektiv jämlikhet mellan personer som tillhör en nationell minoritet och personer som tillhör majoritetsbefolkningen³.

Enligt de kulturpolitiska mål som antogs av riksdagen i december 2009 ska kulturen vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. Statens kulturråd har sedan år 2002 ett särskilt uppdrag att främja de nationella minoriteternas språk och kultur. Detta medan myndigheten Institutet för språk och folkminnen ansvarar för arbetet med de nationella minoritetsspråken. Språkvårdsavdelningen i myndigheten, Språkrådet, ansvarar för arbetet med finska, romani chib och jiddisch, medan Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Umeå (Daum) svarar för meänkieli och samiska. Sedan i år har myndigheten även i uppdrag att fördela bidrag till projekt som innehåller revitaliseringsinsatser för de nationella minoritetsspråken. Den första fördelningen gjordes i augusti 2010 då 3,4 miljoner kr fördelades till 33 projekt. Sametinget mottar årligen en summa från den statliga kulturbudgeten, för närvarande 14 411 000 kr enligt 1.2. ap. 5 i Kulturrådets regleringsbrev, Av dessa är 8 929 000 kr avsedda för bidrag till samisk kultur och samiska organisationer (1.2 ap. 5.1.) och 5 482 000 kr är avsedda för samiska teatern, Sámi Teáhter (1.2 ap. 5.1.).

Enligt den nya lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, som trädde i kraft den 1 januari 2010, ska det allmänna främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. I språklagen (2009:600), som trädde i kraft den 1 juli 2009, föreskrivs att finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska är nationella minoritetsspråk och att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja dessa språk, liksom det svenska teckenspråket.

¹ Nationella minoriteter i Sverige, prop. 1998/99:143

² Framework Convention for the Protection of National Minorities, SÖ 2000:2

³ Från erkännande till egenmakt, prop. 2008/09:158

4. KULTURRÅDETS INSATSER

Kulturrådet fick år 2001 i uppdrag av regeringen att skriva en rapport om de nationella minoriteternas kulturliv och de behov av stödinsatser som förelåg. Året därpå fick myndigheten ett uppdrag och särskilda medel för att främja nationella minoriteters språk och kultur. Även inom anslaget för litteratur och kulturtidskrifter fördelas medel till nationella minoriteters litteratur och kulturtidskrifter.

Då rapporten färdigställdes informerades myndighetens personal om resultaten och senare också om det nya uppdrag som följde. Uppdraget har fört med sig en ökad medvetenhet inom hela organisationen och hos medarbetarna om de fem nationella minoriteternas status och om Kulturrådets insatser på området. Arbetet vid en mindre myndighet som Kulturrådet, med ett sjuttioal medarbetare, innebär att nya uppdrag relativt lätt får uppmärksamhet och genomslag i större delar av organisationen. Kulturrådets bedömning är att frågan om nationella minoriteters kultur därmed sedan 2002 också kommit att tydligare prioriteras även inom andra anslag.

Nedan redogörs för Kulturrådets olika stödformer och de insatser som gjorts. I bilaga 1 finns en översikt över de bidrag som Kulturrådet beviljat sedan år 2002.

4.1 Stöd för att främja de nationella minoriteternas språk och kultur

Sedan 2002 har Kulturrådet, som nämnts ovan, ett särskilt anslag för att främja de nationella minoriteternas språk och kultur (anslag 1.2. ap.3). Stödet styrs inte av någon förordning, däremot har ett antal verksamheter sedan starten pekats ut som stödmottagare genom Kulturrådets regleringsbrev. Regleringsbrevet för 2010 anger att fyra verksamheter ska beviljas bidrag ur anslaget; Tornedalsteatern, Sverigefinska biblioteket i Stockholm, Judiska biblioteket i Stockholm och finskspråkig teaterverksamhet. Det sistnämnda beviljas stöd via ett bidrag till Uusi teatteri (Nya finska teatern, Finska kulturföreningen i Sverige). Utöver till dessa verksamheter beviljar Kulturrådet även verksamhetsbidrag till två romska kulturcentra samt projektbidrag till projekt som rör nationella minoriteters språk och kultur.

Ur anslaget fördelas för närvarande årligen omkring 7,1 miljoner kronor för att främja nationella minoriteters språk och kultur, varav 5 250 000 kr år 2010 utgjordes av stöd till de fyra verksamheter som nämns i regleringsbrevet. Stödet till Tornedalsteatern var år 2010 två miljoner kronor, liksom stödet till Uusi teatteri. Det Sverigefinska biblioteket i Stockholm beviljades en miljon kronor. Stödbeloppen till dessa verksamheter har tidigare angivits i regleringsbrev, men bestäms nu av myndigheten. Kulturrådets anslag har varit oförändrat sedan år 2005 då anslaget höjdes med cirka en miljon kronor i samband med att Tornedalsteatern skrevs in i Kulturrådets regleringsbrev. Det Judiska biblioteket i Stockholm finns sedan år 2008 inskrivet i regleringsbrevet och beviljades i år 250 000 kronor till sin verksamhet. Kulturrådet har

dessutom länge prioriterat stöd till uppbyggnad och utveckling av Romskt kulturcentrum i Stockholm respektive Romska kulturcentret i Malmö. Stödsummorna har successivt höjts och är sedan år 2007 500 000 kronor till respektive organisation. Resterande medel, det vill säga i år omkring 850 000 kronor, fördelas som fria projektmedel en gång per år.

Det totala antalet beviljade ansökningar framgår av tabellen nedan. Här framgår även det totala beviljade beloppet inom anslaget för bidrag och andra insatser för nationella minoriteter samt inom anslaget bidrag till litteratur och kulturtidskrifter.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Antal beviljade ansökningar språk och kultur			38	35	23	25	30	19	22	22
Antal beviljade ansökningar litteratur	19	15	9	10	19	23	19	15	22	22
Stöd inom anslag språk och kultur (mnkr)	-	-	6,9	6,6	6,9	7,3	8,1	7,1	7,2	7,2
Stöd inom litteraturanslag (mnkr)	0,78	1,1	0,6	0,5	1,6	1,6	1,0	1,3	1,1	0,6

Antal beviljade ansökningar inom anslaget bidrag och andra insatser till nationella minoriteter (språk och kultur, f.n. anslag 1:2 ap.3) samt anslaget bidrag till litteratur och kulturtidskrifter (f.n. anslag 3:2 ap.1). Det beviljade stödet anges i mnkr (avrundat). För en översikt över stödbeloppen, se bilaga 1.

Den största delen av den samlade bidragssumman inom anslaget 1.2. ap. 3 fördelas som verksamhetsstöd för att utveckla befintliga strukturer i form av teaterverksamhet, biblioteksverksamhet och kulturcentra. De fyra verksamheter som pekats ut i regleringsbrevet bedöms utgöra viktiga strukturer för de respektive grupperna. Likaså har verksamhetsbidragen till de romska kulturcentra som finns i Malmö respektive i Stockholm prioriterats av Kulturrådet just utifrån att de bedömts utgöra viktiga aktörer inom den romska gruppen, vilkas utveckling myndigheten med statliga medel önskat stärka.

Kulturrådet har i bidragsgivningen sedan starten även i övrigt prioriterat insatser som stärker de nationella minoriteternas egna strukturer, för att stärka en kulturell infrastruktur på området och långsiktigt bidra till att öka tillgängligheten till kultur på det egna språket, samt insatser som omfattar barn och unga. Projektstöd har således dels

beviljats till återkommande evenemang som bedömts vara av betydelse för kulturlivet inom grupperna, men även till nya och oprövade initiativ.

Bland inkommande ansökningar om projektbidrag har myndighetens praxis varit att prioritera projekt där de sökande utgörs av de nationella minoriteternas egna organisationer, föreningar eller andra aktörer. Detta medan exempelvis etablerade kulturinstitutioner som ansöker om stöd för utställningar med nationella minoriteter som tema eller liknande normalt inte prioriteras inom anslaget.

De båda teaterverksamheterna - Tornedalsteatern och Uusi teatteri – omfattar i hög grad barn och ungdom både som publik och medskapande. Även de romska kulturcentrens programverksamhet omfattar till delar barn och ungdom. Även inom projektstödet kan projekt med barn och ungdom som medverkande eller målgrupp prioriterats.

I fördelningen av medel mellan minoritetsgrupperna, som framgår av tabellen, avspeglas tydligt storleksordningen på stödet till de fyra verksamheter som pekas ut i regleringsbrevet, som utgör den största delen av medlen.

Ändamål	Samer	Romer	Judar	Torne- dalingar	Sverige – finnar	Gemen- samt	Summa
Kulturtidskrifter	100 000	175 000	200 000	75 000	125 000		675 000
Litteratur	29 000	94 000	30 000	371 000	50 000		574 000
Bibliotek			250 000		1 000 000		1 250 000
Teater/dans				2 000 000	2 020 000		4 020 000
Musik	50 000	210 000		100 000		35 000	395 000
Museiverksamhet							
Allmän kulturverksamhet	30 000	1 000 000	150 000		128 000	60 000	1 368 000
Språkutveckling		50 000	70 000				120 000
Infoinsatser							
Film			20 000				20 000
Summa 2009	209 000	1 479 000	700 000	2 546 000	3 323 000	95 000	8 422 000

Fördelning av medel år 2009 fördelat per konstområde och minoritetsgrupp. Siffrorna omfattar anslaget till nationella minoriteters språk och kultur (1.2 ap.3), anslaget till litteratur och kulturtidskrifter (3.2 ap.1).

För att ge en bild av vilken typ av projekt som kan få stöd ges här ett antal exempel under respektive kategori. Stödet till kulturtidskrifter och till litteratur utgörs främst av

stöd till utgivning tidskrifter och boktitlar, men även stöd till en sverigefinsk berättarslam. Stödet till bibliotek omfattar den sverigefinska respektive det judiska biblioteket. Teaterverksamheten utgörs av Tornedalsteatern, Uusi teatteri och stöd till en finsk teaterarrangörsförening i Västmanland. Under kategorin musikverksamhet återfinns exempelvis stöd till en romsk musikfestival, en turné med en musikföreställning med tornedalsfinskt tema och ett projekt med nyskriven samisk körmusik. Allmän kulturverksamhet omfattar projekt som innehåller flera kultur- och konstområden eller andra evenemang som exempelvis den finska kulturveckan vid Axevalla folkhögskola, det judiska arrangemanget Limmud med föreläsningar och diskussion om judisk historia, kultur, identitet etc. eller programinslag om nationella minoriteter under Nattfestivalen i Korpilombolo. I stödet till språkutveckling ingår stöd till en konferens om romani chib och Sällskapet för Jiddisch och Jiddisch kultur i Sveriges aktiviteter varibland en sommarkurs i jiddisch.

I Kulturrådets regleringsbrev finns de nationella minoriteterna särskilt utpekade under ytterligare en anslagspost, nämligen under anslaget 1:2 ap.1 Insatser för allmän kulturverksamhet och utvecklingsverksamhet. Där anges bland annat att anslagsposten ska användas för bidrag till ”centrala amatörkulturorganisationer som medverkar till att tillgängliggöra kulturupplevelser för en bred allmänhet och som stimulerar det egna skapandet. Bidrag ska även lämnas till Sverigefinska Riksförbundet för verksamhet med svenskfinsk amatörteater”. Även i detta fall har ett stödbelopp om 600 000 kronor tidigare funnits inskrivet i myndighetens regleringsbrev, medan det nu är myndigheten som beslutar om bidragsnivån. Detta bidrag finns inte medräknat i tabellerna ovan, eller i bilaga.

4.2 Beredningsförfarande för ansökningar samt samråd med nationella minoriteter

När det särskilda bidraget för nationella minoritetsspråk och kultur inrättades inledde Kulturrådet till en början ett samarbete med organisationen SWEBLUL, Swedish Bureau for Lesser used languages, vilket var den svenska parten i European Bureau for Lesser-Used Languages (EBLUL). SWEBLUL:s styrelse skulle enligt stadgarna bestå av representanter från samtliga fem minoritetsspråk, vilket bedömdes ge organisationen en bred överblick och kunskap framför allt avseende minoritetsspråkliga frågor. Myndigheten hade regelbundna möten med SWEBLUL för att diskutera vilka behov som fanns inom de fem minoritetsgrupperna och vilka prioriteringar som det fanns önskemål om att göra. Organisationen gavs också tillfälle att yttra sig om de inkommande ansökningarna. I tillägg till detta anlätades efter några år även externa sakkunniga för att lämna skriftliga utlåtanden om de inkommande ansökningarna, som ett underlag för myndighetens beredning av ärendena.

För att främja kontinuiteten, transparensen och tydligheten i beredningsarbetet och ytterligare stärka kvaliteten i bedömningarna inrättades från och med år 2008 en särskild referensgrupp för stödet till de nationella minoriteternas språk, kultur och litteratur. Året

innan hade det tidigare samarbetet med SWEBLUL avseende inkommande ansökningar avslutats. Kulturrådet arbetar på samma sätt med rådgivande referensgrupper inom en rad olika konstområden och bidragstyper. Referensgruppens ledamöter ska samlat äga en bred kompetens inom de nationella minoriteternas språk, kultur och litteratur samt om möjligt gärna även inom något specifikt konstområde, eftersom ansökningarna rör ett brett fält från scenkonst, musik, museer och kulturarv, litteratur och film mm.

Referensgruppens ledamöter utses av Kulturrådets styrelse. Vid framtagandet av namn på möjliga ledamöter kan Kulturrådet kontakta de nationella minoriteternas riksorganisationer eller andra aktörer för att få förslag på personer som kan vara väl lämpade för uppdraget. Vid de samtal som Kulturrådet fört med företrädare för de nationella minoriteterna har reaktionerna över lag varit positiva avseende myndighetens sätt att arbeta med en referensgrupp. Företrädare för de nationella minoriteternas riksorganisationer har också konstaterat att SWEBLUL:s tidigare funktion i praktiken var problematisk i de delar som gällde att framföra synpunkter på ansökningar.

För att bredda och stärka samrådet med de nationella minoriteternas företrädare förs dialog såväl med de organisationer som får bidrag från Kulturrådet som de nationella minoriteternas riksförbund och centralorganisationer. Kulturrådet har i det löpande arbetet och genom de inkommande ansökningarna kontakt med en rad aktörer inom de nationella minoritetsgrupperna. Under de senaste åren har Kulturrådet även haft möten med representanter för de nationella minoriteternas riksorganisationer eller motsvarande för att informera om och diskutera Kulturrådets uppdrag, diskutera de främsta behoven som de nationella minoritetsgruppernas företrädare bedömer finns inom områdena språk, kultur och litteratur samt vilka prioriteringar grupperna själva ser som mest angelägna. Mötena är tänkta att vara återkommande, exempelvis varje eller vartannat år. Möten sker på initiativ av myndigheten men kan även ske på initiativ av de nationella minoritetsgrupperna.

4.3 Samarbete med andra myndigheter, landsting och kommuner

Kulturrådet har sedan 2009 inlett ett mer formaliserat samarbete med Institutet för språk och folkminnen, när det gäller språkfrågor och inkommande ansökningar inom språkutveckling och insatser för minoritetsspråkens fortlevnad. Sedan Språkrådet fick sitt nya uppdrag att stödja insatser för språkrevitalisering, har myndigheterna kunnat konstatera att våra respektive uppdrag delvis sammanfaller avseende syftet med bidragsgivningen och att flera av de sökande därmed också återfanns inom båda stödordningarna. Mot denna bakgrund avser myndigheterna att under 2011 utlysa ett sista ansökningsdatum som infaller i februari/mars för att på detta sätt också kunna ha löpande kontakter under beredningen av ansökningarna. Dessutom kan vi på så sätt enklare samordna informationen till de sökande för att försöka underlätta och förtydliga syften och villkor för stöden.

Liksom i Kulturrådets övriga bidragsgivning är en betydande grund för bedömning i

vilken grad den bidragssökande mottar stöd även från kommun och landsting/region. Vid beredning av ansökningarna har Kulturrådet därför löpande kontakt med kommuner och landsting. I fallet med bidraget till nationella minoriteters kultur finns tät kontakt framför allt med kulturförvaltningarna i Stockholm, Malmö, Stockholms landsting samt Norrbottens landsting.

4.4 Stöd till litteratur

Innan Kulturrådet fick sitt särskilda anslag år 2002 för att främja de nationella minoriteternas språk och kultur, angav regleringsbrevet att stöd till de nationella minoriteterna särskilt skulle beaktas inom litteraturstödet (se exempelvis regleringsbrev för år 2000). Av det litteraturstödet skulle då minst 750 000 användas för att främja utgivning av nationella minoriteters litteratur. Medlen skulle i första hand avse utgivningsstöd till förlag, men fick även användas för olika projekt eller informationsinsatser i syfte att stimulera sådan utgivning. Av anslaget till stöd för kulturtidskrifter skulle minst 250 000 kr användas för att främja utgivning av nationella minoriteters kulturtidskrifter. Medlen skulle i första hand avse produktionsstöd, men fick även till del användas för olika projekt eller informationsinsatser i syfte att stimulera sådan utgivning.

Dessa formuleringar fanns i regleringsbrevet till och med år 2006, när de särskilt öronmärkta summorna ströks ur regleringsbrevet som en följd av den generellt minskande detaljstyrningen via Kulturrådets regleringsbrev. År 2007 slogs de två anslagsposterna i regleringsbrevet ihop till ett gemensamt anslag för litteratur och kulturtidskrifter. För närvarande anges i regleringsbrevet att; anslagsposten 3.2 ap. 1 bidrag till litteratur och kulturtidskrifter (Ramanslag) utöver att användas för att fördela medel enligt förordningen (1998:1469) om statligt litteraturstöd och förordningen (1993:567) om statligt stöd till kulturtidskrifter, bland annat ska användas till insatser för att främja utgivning och distribution av nationella minoriteters litteratur och kulturtidskrifter.

Det statliga litteraturstödet har hittills utgjorts av ett stöd till utgivning endast av enskilda titlar. I grunden har det utgjorts av ett efterhandsstöd, vilket innebär att stöd söks efter det att boken givits ut. Enligt förordningen (1998:1469) om statligt litteraturstöd, som gällde fram till den 15 augusti 2010, var litteratur på invandrar- och minoritetsspråk en av de kategorier som stödet skulle omfatta. Enligt förordningen kunde produktionsstöd för enskilda titlar beviljas i förhand om särskilda skäl förelåg (9 §). Kulturrådet gjorde då bedömningen att de förutsättningar som föreligger för förlag som utger litteratur på de nationella minoritetsspråken i Sverige, i form av höga kostnader för språkgranskning, begränsade målgrupper och så vidare, utgjorde särskilda skäl som motiverade att produktionsstöd beviljades i förhand i enlighet med förordningen om litteraturstöd.

4.5 Ny förordning

En ny förordning (2010:1058) för stöd till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser trädde i kraft i augusti i år. Syftet med stödet är enligt förordningen att främja mångfald, kvalitet och fördjupning i utgivningen av litteratur och kulturtidskrifter. Förordningen slår fast att litteraturstödet fortsättningsvis, liksom tidigare, ska fördelas som stöd till enskilda titlar i efterhand. Förordningen öppnar dock även för att stöd kan lämnas i förhand till planerad utgivning. Stödet till sådan planerad utgivning utlyses för närvarande för första gången och innebär att stöd kan ges för projekt som syftar till en samlad utgivning. Översättningar från mindre företrädda språkområden och genrer samt särskilt kostnadskrävande utgivningar kommer att prioriteras.

Den nya förordningen omfattar ”litteratur på originalspråk eller i översättning till svenska språket eller något av de nationella minoritetsspråken som företrädesvis ges ut i Sverige och vänder sig till en allmän publik” (4 §). Det innebär att de nationella minoritetsspråken nu för första gången nämns i förordningen avseende stödet till litteratur (tidigare ”invandrar- och minoritetsspråk”).

Kulturrådet utgår från att stödet till planerad utgivning, på ett bättre sätt än det tidigare regelverket, kan svara till de behov som finns av utgivning av litteratur på de nationella minoritetsspråken, eller av utgivning på svenska som av andra skäl bedöms ha ett särskilt värde för de nationella minoritetsgrupperna. Utöver att stöd beviljas till utgivning på de fem nationella minoritetsspråken, kan titlar utgivna på svenska få stöd som genom sitt ämne bedöms vara av betydelse för minoritetsgruppernas kultur, historia och identitet. Hittills har exempelvis utgivning av facklitteratur på svenska som har koppling till de nationella minoriteterna beviljats stöd, som en tornedalsk litteraturhistoria eller en bok om den judiska kolloverksamheten på Glämsa utanför Stockholm. För titlar som redan givits ut kan stöd även i fortsättningen sökas i efterhand, inom sex månader efter utgivningsdatum.

Det är i praktiken få aktörer som arbetar med utgivning på nationella minoritetsspråk eller litteratur som rör nationella minoriteterna. Gällande meänkieli har stöd beviljats till tre förlag, varav två är mer aktiva. Det finns främst ett förlag som beviljats stöd för utgivning på jiddisch, utöver enstaka andra initiativ. Ett annat förlag arbetar med utgivning av facklitteratur på svenska som rör den judiska minoriteten på olika sätt. Två förlag står för den största delen av ansökningar om utgivning på finska. I Sverige finns inga samiska förlag men regelverket⁴ möjliggör för en i Sverige verksam samisk organisation i ett annat nordiskt land att ansöka om stöd och emellanåt har sådana ansökningar inkommit. För utgivning av titlar på romani chib eller titlar har stöd beviljats till förlaget Podium i Stockholm, som under en rad år har mottagit stöd från Kulturrådet som så kallad författarverkstad. Författarverkstäder ska enligt Kulturrådets regleringsbrev för 2010 motta stöd ur litteraturanslaget. Podium har bland annat givit ut

⁴ 5 § i förordning (2010:1058) om statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser anger följande: Enligt 1 § förordningen (1984:326) om statsbidrag till kulturella ändamål får Statens kulturråd även lämna bidrag till en i Sverige verksam samisk organisation i ett annat nordiskt land.

titlar på romani chib, samiska och på jiddisch. I enstaka fall har även andra förlag givit ut titlar på nationella minoritetsspråk. (Stödet till Podium finns inte medräknat i tabellerna ovan, eller i bilaga.)

Samtliga dessa aktörer bedöms kunna stöd till planerad utgivning av ett flertal samlade titlar. Kulturrådet ser att stödet till planerad utgivning skulle kunna möjliggöra en ökad utgivning på de nationella minoritetsspråken, genom att stöd kan sökas för samlade projekt på ett tidigare stadium. Eftersom utgivning av litteratur kräver aktivt redaktionellt arbete, redaktionell erfarenhet och kännedom om distributionskanaler osv. är det önskvärt både att stärka dessa strukturer inom de nationella minoritetsgrupperna samt att uppmuntra utgivning på de nationella minoritetsspråken vid andra förlag.

4.6 Stöd till distribution av litteratur

För att litteraturen ska ha möjlighet att nå läsarna fördelar Kulturrådet distributionsstöd till förlagen. Det innebär att samtliga titlar som beviljas litteraturstöd distribueras i ett exemplar till huvudbiblioteken i varje kommun. Förlag som tidigare har ansökt om produktionsstöd till nationella minoriteters litteratur har i efterhand, då boken är färdig, kunnat ansöka om distributionsstöd. Det samma kommer nu att gälla förslag som ansöker om stöd till planerad utgivning. Bedömning av ansökan görs då av de arbetsgrupper inom Kulturrådet som fattar beslut om litteraturstöd.

Stödet innebär att staten köper in 292 exemplar av boken till en summa som motsvarar ungefär hälften av det så kallade förlagsnettopriset, det vill säga förlagets försäljningspris. Kulturrådet har gjort bedömningen att det avseende litteratur på nationella minoritetsspråk är rimligt att de sökande förlagen själva får avgöra om de anser att det är av intresse att söka distributionsstöd, eftersom förlagen ofta arbetar med små upplagor. Dessutom har förlag som exempelvis har utgivning på meänkieli givit uttryck för att det finns ett begränsat intresse av att få boken spridd i hela landet, eftersom språket är geografiskt avgränsat och inte finns företrätt i hela landet.

4.7 Stöd till övriga insatser inom litteratur och kulturtidskrifter

Utöver det stöd som fördelas med stöd i förordningen kan Kulturrådet som nämnts ovan även stödja ”insatser för att främja utgivning och distribution av nationella minoriteters litteratur och kulturtidskrifter”. Detta ha exempelvis kunnat röra sig om stöd till Tornedalingarnas riksförbund för en webbplats med information om flera förlags utgivning av litteratur på meänkieli. Som en sådan insats har Kulturrådet även sett stöd till utgivning av en ordbok på meänkieli-svenska, eftersom ett sådant arbete i sig bedömts främja utgivning på meänkieli.

Arbete med att producera ordböcker för minoritetsspråken är dock ytterst resurskrävande och Kulturrådet kan konstatera att myndighetens medel inte är tillräckliga för att täcka ett sådant behov. Detta medan den myndighet som ansvarar för minoritetsspråken, Institutet för språk och folkminnen, varken har utrymmet i sitt

uppdrag eller de nödvändiga resurserna. Kulturrådet beviljar inte, enligt myndighetens föreskrifter för stöd till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser, stöd till läromedel, ett område inom vilket det också bedöms finnas ett stort behov som dock bör bekostas genom satsningar inom andra politikområden.

4.8 Beredning av ansökningar om litteraturstöd

Stödet till litteratur bereds och fördelas av fem huvudsakliga arbetsgrupper.

Arbetsgrupper är beslutande, till skillnad från referensgrupper som har rådgivande funktion. I arbetsgrupperna ingår sakkunniga bestående av bland annat författare, översättare, kritiker, ämnesexperter och bibliotekarier. Grupperna bedömer ansökningar om det så kallade efterhandsstödet, stödet till redan utgivna titlar. Arbetsgrupper finns inom kategorierna skönlitteratur, facklitteratur, bildverk och grafiska romaner, barn- och ungdomslitteratur och litteratur på annat originalspråk än svenska. Den sistnämnda gruppen kommer att upphöra och titlar på andra språk än svenska kommer i stället att beredas inom respektive övrig arbetsgrupp. I de fall böckerna är utgivna på språk som inte behärskas av ledamöterna i gruppen anlitas externa lektörer som skriver utlåtanden om de titlar som behandlas. Detta kan således gälla även nationella minoritetsspråk.

Ansökningar om stöd till utgivning av nationella minoriteters litteratur, i form av det tidigare så kallade produktionsstödet på förhand till enskilda titlar, har sedan 2008 beretts av Kulturrådets referensgrupp för stöd till nationella minoriteters språk och beslut har fattats Kulturrådets generaldirektör. För det nya stödet till planerad utgivning kommer en ny referensgrupp att skapas och beslut ska fattas av generaldirektören. Vid behov ska utlåtanden inhämtas från externa personer om särskild kompetens bedöms vara nödvändig vid enskilda ansökningar, exempelvis avseende nationella minoriteter.

4.9 Stöd till kulturtidskrifter

I den tidigare förordningen (1993:567) om statligt stöd till kulturtidskrifter angavs att särskild hänsyn skulle tas till kulturtidskrifter på nationella minoritetsspråk vid bedömningen. Denna förordning har nu ersatts av den ovan nämnda förordningen (2010:1058) för stöd till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser. Den nya förordningen anger i stället att utgivning kan ske på originalspråk eller i översättning till svenska språket eller något av de nationella minoritetsspråken. Sammanlagt beviljades år 2010 stöd till en judisk tidskrift, två sverigefinska tidskrifter, en samisk tidskrift, två romska tidskrifter och två tidskrifter på meänkieli om sammanlagt 675 000 kr.

Stödbeloppen till tidskrifterna varierar mellan 25 000 kr och 200 000 kr.

Samtliga ansökningar om stöd till kulturtidskrifter, inklusive de nationella minoriteternas tidskrifter, bedöms av en särskild referensgrupp på området. Som underlag för ansökan skickar de sökande fyra nummer av tidskriften. I de fall gruppens ledamöter inte behärskar språket i fråga skickas tidskrifterna till externa lektörer som skriver ett utlåtande om innehållet. Det gäller exempelvis de tidskrifter som skrivs på de nationella minoritetsspråken.

4.10 Insatser inom övriga anslag

Kulturrådets utgångspunkt är att de nationella minoriteternas egna organisationer och aktörer och projekt som rör nationella minoriteter i första hand ska söka stöd inom myndighetens övriga anslag, i de fall verksamheten eller projektet uppfyller kriterierna för bidraget. Detta kan exempelvis gälla stöd till fria musikgrupper, stöd till arrangörer inom musikområdet, stöd till läsfrämjande verksamhet eller projektbidrag för internationell kulturverksamhet. Kulturrådet har enligt instruktionen i uppdrag att integrera interkulturellt utbyte och samarbete i verksamheten. För minoritetsgrupperna innebär detta att myndigheten eftersträvar att uppmärksamma de nationella minoriteterna även inom ramen för den övriga bidragsgivningen. Under det senaste året har exempelvis romska musikarrangörer beviljats bidrag inom stödet till arrangörer och den judiska församlingen i Stockholm har beviljats stöd för att bjuda in en musikgrupp från USA till ett evenemang under den judiska kulturdagen inom bidraget till internationell kulturverksamhet.

Även inom det statliga stödet till regionala kulturinstitutioner finns exempel där institutioner inom ramen för utvecklingsbidraget beviljats medel för insatser som särskilt rör de nationella minoriteterna. Malmö museer, Bohusläns museum och Stockholms stadsmuseum har exempelvis beviljats utvecklingsbidrag till regionala museer för insatser som rör romer.

Kulturrådets särskilda stöd till nationella minoriteters språk och kultur omfattar dock ett betydligt bredare syfte och verksamhetsområde än vad myndighetens uppdrag i övrigt rymmer. Detta innebär att myndigheten inom det särskilda anslaget däremot kan möta behov bland de nationella minoriteterna, som det i övrigt inte skulle ha varit möjligt att stödja utifrån gällande förordningar och regleringsbrev.

Kulturrådet har ingen samlad översikt över de beviljade bidrag inom samtliga myndighetens anslag som på olika sätt berör de nationella minoriteterna. Såsom tidigare angivits är Kulturrådets bedömning att myndighetens särskilda uppdrag inom nationella minoriteter bidragit till att frågan tas i beaktande och prioriteras inom myndighetens övriga anslag.

4.11 Informationsinsatser

Kulturrådets främsta informationskanal är myndighetens webbplats. På denna finns en allmän informationstext om myndigheten och information om Kulturrådets särskilda medel avseende nationella minoriteter på de nationella minoritetsspråken: finska, jiddisch, meänkieli, nord- och sydsamiska samt på tre varieteter av romani chib - arli, lovara och kelderash. I övrigt används svenska och till vissa delar engelska på webbplatsen och ansökningsförfarandet sker via webben på svenska. För närvarande finns en handläggare på myndigheten som behärskar finska, varför muntlig information om bidragen kan ges även på finska.

Kulturrådet informerar i övrigt om de bidrag som finns vid möten med företrädare för de nationella minoriteterna och myndighetens bedömning är att bidragsmöjligheten är relativt väl kända bland de större aktörerna. I kontakter med de sökande ges information även om Kulturrådets övriga bidrag, i de fall det finns även andra möjligheter att söka stöd. Inga särskilda informationsinsatser har i övrigt gjorts under de senaste åren kring Kulturrådets bidrag, medan riktade informationssatsningar naturligtvis skulle kunna leda till en ökad kännedom om stödet bland nya aktörer. Då tillgången till fria projektmedel är begränsad är det dock av stor vikt att informera om stöden på ett sätt som skapar realistiska förväntningar avseende de möjliga bidragsbeloppens storlek.

4.12 UTVÄRDERING OCH RESULTAT AV INSATSERNA

Redan 1999 fick Kulturrådet i uppdrag av regeringen att utreda hur de nationella minoriteterna i Sverige skulle få mer utrymme i svenskt kulturliv. Uppdraget redovisades i rapporten *De nationella minoriteterna och kulturlivet 2001:4*. Av rapporten framgick att det finns stora och även olika behov inom minoritetsgrupperna när det gäller språk och kulturverksamhet. För att ge Kulturrådet möjlighet att främja de nationella minoriteternas språk och kultur anslog regeringen för första gången år 2002 särskilda medel till bidrag för ett allmänt kulturstöd.

De nationella minoriteterna har i många fall haft bristande resurser, både organisatoriska och ekonomiska, och en viktig del av arbetet under de tio år som gått sedan Sveriges ratificering av Europarådets konvention och språkstadga har handlat om att bygga upp och utveckla befintliga strukturer. Kulturrådets prioritering att främja utveckling av de nationella minoriteternas strukturer måste ses i ett långsiktigt perspektiv. Även projektbidrag till avgränsade arrangemang med tiden kan leda till att mer permanenta verksamheter utvecklas och nya aktörer ges möjlighet att få erfarenheter som leder vidare.

Förutsättningarna för de nationella minoriteternas språk och kulturer att utvecklas är naturligtvis också beroende av insatser inom en rad andra områden, framför allt kanske inom utbildningsområdet och inom språkvården. Ett exempel på detta är tillgången till litteratur på romani chib. Eget författande på detta språk förekommer knappast i Sverige och tillgången till översättare är dålig. Även inom meänkieli är utgivningen begränsad och språket befinner sig i en standardiseringsfas. Inom det samiska området finns ett stort behov av utgivning av litteratur på olika samiska varieteter men även där saknas motsvarande resurser. Eftersom populationerna är små saknas kommersiella möjligheter, varför ett visst offentligt stöd oftast är en förutsättning för utgivningen. Mot denna bakgrund har det statliga bidraget i dess helhet haft en utvecklingseffekt och stödet bedöms sammantaget ha stimulerat utgivning på de nationella minoritetsspråken, även om sådan fortfarande sker i begränsad omfattning.

De bidragsmottagare som pekas ut i Kulturrådets regleringsbrev utgör också betydelsefulla strukturer, vilkas verksamheter möjliggörs bland annat med hjälp av det statliga stödet. Tornedalsteatern utgör ett nav för både språk och kulturliv i hela Tornedalen, etablerades redan 1986 och det statliga stödet har bidragit till att verksamheten har fortsatt och även lett till att landstinget och kommunerna i Tornedalen ökat sina ekonomiska satsningar. På samma sätt har det statliga stödet varit en förutsättning för att utveckla den finskspråkiga teaterverksamheten vid Uusi Teatteri, som för närvarande däremot saknar ett starkt ekonomiskt stöd från kommunalt och regionalt håll. Biblioteksverksamheten har varit prioriterad inom den sverigefinska gruppen i form av bidraget till biblioteksverksamheten vid Finlandsinstitutet och sedan 2008 mottar även det judiska biblioteket i Stockholm ett årligt stödbelopp. Kulturrådets bidrag har, tillsammans med ett starkt stöd från kommunerna, varit en förutsättning för

framväxten och utvecklingen av de två romska kulturcentra som växt fram i Stockholm respektive i Malmö.

Kulturrådet har ett system för uppföljning av samtliga bidrag vilket även gäller för de bidrag som beviljas till de nationella minoriteterna. Varje bidragsmottagare ska lämna en redovisning till Kulturrådet om hur det har förbrukats. Om verksamheten ändras avsevärt eller upphör måste det komma till Kulturrådets kännedom eftersom ändringar kan innebära att bidraget eller delar av bidraget måste återbetalas. Om bidragsmottagaren upphör med sin verksamhet ska outnyttjat bidrag återbetalas.

Ingen specifik utvärdering har dock gjorts av Kulturrådets bidrag till nationella minoriteters språk, kultur och litteratur sedan bidragets införande. Kontakter med de nationella minoriteternas företrädare tyder på att Kulturrådets medel varit helt avgörande för de verksamheter som mottar större stödbelopp, men även i övrigt kunnat möta vissa av de behov som funnits. Samtliga företrädare vittnar dock om att behoven på området vida överstiger de befintliga resurserna.

Kulturrådets bedömning är att medlen har stor betydelse i Sveriges samlade minoritetspolitik eftersom det i viss utsträckning handlar om fria projektmedel som är möjliga att söka för institutioner, organisationer, fria grupper och föreningsliv. De inkomna ansökningarna tyder på ett stort behov som täcker ett brett konst- och kulturområde. Den största delen av medlen är dock uppbundna till i regleringsbrev särskilt utpekade verksamheter. Kulturrådet har i sitt underlag de senaste åren påpekat att ytterligare medel skulle krävas inom anslaget för att bättre kunna möta behovet, särskilt i form av fria projektmedel.

Sammantaget bedömer Kulturrådet att stöden som beviljas till de nationella minoriteterna bidragit till att stärka deras språk och kulturella identitet samt att öka deras inflytande och delaktighet inom kulturområdet. Bidragsgivningen har bidragit till att erbjuda både möjlighet att ta del av kultur på sitt eget språk och till eget kulturutövande. Det finns dock ett fortsatt stort behov av ekonomiska resurser för att förbättra de strukturer som har börjat byggas upp för att öka tillgängligheten av de nationella minoriteterna kultur. Behovet av stöd är trots det särskilda anslaget fortfarande stort.

En stor del av ansvaret för att möjliggöra och främja ett livaktigt kulturliv och insatser för att stärka de nationella minoriteters språk och kultur i hela landet vilar naturligtvis på kommuner och landsting. Kulturrådets bedömning är att de statliga insatserna i första hand bör inriktas på större verksamheter, som delvis har en nationell spridning, såsom är fallet idag. Detta även om det statliga stödet också kan bidra till att stimulera och stärka olika typer av projekt som mottar lokalt och/eller regionalt stöd för att främja verksamhet inom olika konst- och kulturområden samt i olika delar av landet.

5. FRAMTIDA INSATSER

Från och med 2011 gäller en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet. Riksdagen har, efter regeringens förslag, beslutat att en ny modell för samspelet mellan staten och den kommunala nivån – landstingen och kommunerna – när det gäller statliga bidrag till regional och lokal kulturverksamhet ska införas. Modellen utgår från att kommuner och landsting ska ges ett ökat inflytande och ansvar för fördelning av statliga bidrag samtidigt som staten ska ha ett övergripande strategiskt ansvar för den nationella kulturpolitiken. Modellen innebär att de bidrag som idag går till regional teater-, dans- och musikverksamhet, regionala museer och arkiv, kulturkonsulentverksamhet, regionala resurscentra för film och video samt läns-hems-löjds-konsulenter samlas under ett anslag för regional kulturverksamhet. Detta anslag disponeras av Kulturrådet. Liksom tidigare beslutar riksdagen om nivån på de statliga medel som ska gå till regional kulturverksamhet, men man pekar inte ut enskilda institutioner eller verksamheter i länen som bidragsmottagare.

De beslut som Kulturrådet fattar om medelstilleddning till respektive län bygger på de kulturplaner som tas fram av respektive landsting i samverkan med länets kommuner och i samråd med kulturliv och det civila samhället. Många regioner har strategiska dokument som beskriver planerade initiativ för utveckling av kulturverksamheten. De nya statliga bidraget för regional kulturverksamhet ska syfta till att säkerställa ett varierat regionalt kulturutbud, som präglas av mångfald och kvalitet och är tillgängligt för alla. Särskild vikt bör läggas vid att landstingen i hanteringen av statliga medel lägger vikt vid tillgänglighet, insatser för barn och unga, jämställdhet och mångfald i kulturutbudet. Den nya modellen ska vara helt genomförd 2015. I kulturplanerna har de län där nationella minoriteter är bosatta möjlighet att beskriva de initiativ som planeras för att stärka dessa grupper i deras kulturutövning.

Sedan ett par år tillbaka har Kulturrådet utvecklat dialoger med län och regioner. Avsiktsförklaringar för samverkan inom kulturområdet har slutits med Region Skåne och Västra Götalandsregionen, Gotlands kommun samt landstingen i Norrbotten, Västerbotten och Dalarna. En avsiktsförklaring är en överenskommelse, där Kulturrådet och landstinget/regionen gemensamt har definierat ett antal utvecklingsområden som man arbetar tillsammans med under ett eller flera år. Förutom insatser för de regionala institutionerna kan det röra sig om områden som är prioriterade inom den nationella och regionala kulturpolitiken, till exempel kultur för barn och unga, kultur och hälsa, mångfaldsfrågor och internationellt utbyte och samverkan. Norrbottens- samt Västerbottens län uppger till exempel i sina avsiktsförklaringar för 2009-2010 att de nationella minoriteternas behov och prioriteringar ska diskuteras inom ramen för samverkan.

Erfarenheterna hittills är att avsiktsförklaringarna har varit mycket värdefulla när det gäller att utveckla en samsyn på kulturutvecklingen i respektive län och att definiera samverkansområden. Kulturrådet har därför fortsatt sitt arbete med avsiktsförklaringar även under 2010. Under en övergångsperiod kommer Kulturrådet troligen arbeta

parallellt med flera olika bidragsfördelningsmodeller. För de län som varken har avsiktsförklaring eller ingår i den nya samverkansmodellen från och med 2011 gäller den traditionella bidragshanteringen. Regeringen nämner i budgetpropositionen för år 2011 vikten av att de nationella minoriteterna får ett ökat genomslag i kulturpolitikens genomförande⁵. Sammantaget bedömer Kulturrådet att denna nya samverkansmodell kan bidra till att de nationella minoriteternas situation främjas och stärks genom att frågan uppmärksammas i kulturplanerna och i dialogen med Kulturrådet.

---

⁵ Budgetpropositionen för 2011 (Prop. 2010/11:1) Utgiftsområde 17. Kultur, medier, trossamfund och fritid

BILAGA 1

Kulturrådets stöd till nationella minoriteter inom anslaget för nationella minoriteters språk och kultur samt anslaget för litteratur och kulturtidskrifter under åren 2002-2009. För åren 2000-2001 anges det stöd som beviljats för verksamhet relaterad till nationella minoriteter inom anslaget för litteratur innan Kulturrådet fick sitt särskilda uppdrag år 2002.

2000		Kr
Nationella minoriteters språk och litteratur		776 300
TOTALT		776 300

2001		Kr
Nationella minoriteters språk och litteratur		1 133 853
TOTALT		1 133 853

2002		Kr
Nationella minoriteters språk och kultur, anslag 28:2 ap. 2.6		6 918 000
Nationella minoriteters litteratur anslag 28:9 ap.1		600 000
Nationella minoriteters kulturtidskrifter anslag 28:9 ap. 1		292 500
TOTALT		7 810 500

2003		Kr
Nationella minoriteters språk och kultur, anslag 28:2 ap. 2.6		6 652 000
Nationella minoriteters litteratur anslag 28:9 ap.1		555 000
Nationella minoriteters kulturtidskrifter anslag 28:9 ap.1		330 000
TOTALT		7 884 514

2004		Kr
Nationella minoriteters språk och kultur, anslag 28:2 ap. 2.6		6 302 500
Nationella minoriteters litteratur anslag 28:9 ap.1		1 650 000
Nationella minoriteters kulturtidskrifter anslag 28:9 ap.1		570 000
TOTALT		9 158 299

2005		Kr
Nationella minoriteters språk och kultur, anslag 28:2 ap. 2.6		7 950 189
Nationella minoriteters litteratur anslag 28:9 ap.1		1 604 000
Nationella minoriteters kulturtidskrifter anslag 28:9 ap.1		431 250
TOTALT		9 985 439

2006		Kr
Nationella minoriteters språk och kultur, anslag 28:2 ap. 2.6		8 125 000
Nationella minoriteters litteratur anslag 28:9 ap.1		1 050 000
Nationella minoriteters kulturtidskrifter anslag 28:9 ap.1		468 750
TOTALT		9 643 750

2007		Kr
Nationella minoriteters språk och kultur, anslag 28:2 ap. 3.6		7 141 766
Nationella minoriteters litteratur anslag 28:9 ap.1		1 276 626
Nationella minoriteters kulturtidskrifter anslag 28:9 ap.1		500 000
TOTALT		8 918 392

2008		Kr
Nationella minoriteters språk och kultur, anslag 28:2 ap. 3.6		7 250 000
Nationella minoriteters litteratur anslag 28:9 ap.1		1 150 000
Nationella minoriteters kulturtidskrifter anslag 28:9 ap.1		450 000
TOTALT		8 850 000

2009		Kr
Nationella minoriteters språk och kultur, anslag 1:2 ap. 3		7 173 000
Nationella minoriteters litteratur anslag 3:2 ap.1		574 000
Nationella minoriteters kulturtidskrifter anslag 3:2 ap.1		675 000
TOTALT		8 422 000